

svobodo ter povečali svojo domovino, so se odprle v naši državi za Hrvate in Srbe ječe in njihovo svobodo se je uklenilo v verige. Na ta način si hočemo pridobiti prijateljev na Balkanu! Potem pa še pride dvorni svetnik g. Kuranda in pravi, da se bo vse popravilo z uvozom srbskih volov. (Veselost.)

Zadnji čas se sicer zopet govori o ustavni rešitvi hrvaškega vprašanja, toda kako malo resno se misli na to, je razvidno iz tega, da iščejo na Hrvaškem ljudi, ki bi bili pripravljene, izdati svoj narod in izročiti hrvaško ustavo Ogom. To so ljudje, katerim je celo vlada nadela ime: „propalice“. (Živahni kliči: Čujte! Čujte!) Hrvaško vprašanje, ta najobčutnejša rana na našem državnem telesu, pa ne bo prej rešeno v blagor skupne monarhije, dokler se hrvaških dežela popolnoma ne odzame pogubonosnemu vplivu Madžarov in se jim v okvirju monarhije ne da svobode.

Nemci tlačijo Slovence.

Gospoda moja! Ne smemo se varati. Kljub osvobodilnim vojskam in njih velikim uspehom, ostane tudi za naprej težišče naše zunanje politike še vedno na jugu države. Avstro-Ogrska ostane še nadalje največja jugoslovanska država, v kateri prebiva nad 8 milijonov Jugoslovancev. Slo se bo v bodoče za to, katera država si bo znala pridobiti Jugoslovane. V tem oziru že danes lahko izjavimo, da smatramo za prave veleizdajalce tiste, ki bi pospeševali zatiranje Jugoslovancev v to ali onostranski državni polovici. (Pritrjevanje.) Avstro-Ogrska ne sme biti nemško-madžarska država; nemško in madžarsko zatiranje mora izginiti. Prenehati mora, da bi se Slovencem na Koroškem, kakor v kakem turškem vilajetu, kratile njihove narodne pravice. Ne gre, da se Slovenci na Stajerskem z največjo odporno silo branijo pomembnejših navalov in da so Slovenci na Primorskem kljub svoji veliki večini izročeni italijanski premoči. Prenehati mora, da se v Dalmaciji uvaja prisilno vojaško upravo, da morajo vsi za vojno sposobni možje v deželi v škodo poljedelstva po cele mesece ostati pod orožjem. Ne gre, da bi se s pomadžarjevanjem in pomemčevanjem v Bosni in Hercegovini pripravljala tla za upore in da se skopemu ustavnemu življenju teh dežel stavlja največje ovire. Kar se pa posebej tiče Hrvaške, se jo mora hitro odvzeti madžarskemu vplivu. Tudi ne gre, da bi se Jugoslovancem ovirala pot do vladarskega prestola, kajti značilno je, da se še ni nikdar zgodilo, da bi prišel tudi kak Jugoslovanc v kronski svet. (Res je!) Jugoslovanci v avstro-ogrski monarhiji ne škilijo čez meje in ne iščejo svoje bodočnosti izven države, zahtevajo pa iste pravice in prostosti, kakor jih imajo drugi narodi, da morejo v omiki in gospodarstvu napredovati. Mi nočemo nemško-madžarske monarhije, mi hočemo, da je naša država pravična z vsemi narodi. (Pritrjevanje.)

Skrajni čas.

Ali se bodo te naše želje izpolnile, kojih uresničenje bi nas usposobilo, da bi imeli dovolj privlačne moči na Jugoslovane izven naše države? Odkrito izpovemo, da od vlade in strank ne pričakujemo ničesar. Celotista stranka, v katero smo postavili mnogo upanja, je pustila pred kratkim cesarsko pesem pridušeno igrati, da je mogla tem krepkeje zadoneti „Die Wacht am Rhein“. V znamenje nemške nestrpnosti je ta nekdanja državna stranka razobesila celo frankfurtsko zastavo. (Čujte!)

Samo eno upanje še živi v nas Jugoslovancih, in to je: vladarska rodbina. Ona je močna dovolj, da, oprta na še zanesljivo armado, uniči dualizem. Zadnji čas je, da se država po narodnostih preosnuje, da se Jugoslovane državnopravno zedini in se na razvalinah dualizma razvije nova, velika, svobodna, vsem narodom enako pravična habsburška država. (Živahno pritrdjevanje.)

Na Balkanu.

Bolgarija je v vojski največ trpela, kajti proti njej je bila obrnjena glavna moč turške armade. Zrtvovala je največ vojaštva in največ denarja. Srbija in Grška sta doprinesli primeroma malo žrtve, več kot te dve državi, je trpela še Črna gora. Razumljivo je potemtakem pač, da si Bolgarija želi skorajšnjega miru. Je res, da je sedaj že premirje in je minilo prelivanje krvi, toda pod orožjem mora vendar imeti vse svoje vojaštvo. In koliko to stane, vemo letos tudi mi v Avstriji. A ni samo denarne škode pri tem, ampak tudi gospodarska, kajti hiše in cele vasi so brez moških in se ne morejo opraviti težja gospodarska dela. Srbija in Grška nočeta podpisati mirovnih pogojev, kakor so jih predlagale velesile, ki jih je sprejela Turčija in na tihoma tudi balkanske države. Sedaj zahtevata Srbija in Grška nekatere izpremembe v pogojih. Od teh je najvažnejša ta, da naj bodo zastopniki balkanskih držav imeli na mednarodni finančni skupščini v Parizu iste pravice kakor zastopniki velikih držav. Ta skupščina v Parizu bo rešila vprašanje vojne odškodnine in razdelitve turškega državnega dolga. Bolgarija kot zvesta zaveznica mora seveda te zahteve podpisati, vendar bi danes rajši sklenila mir nego jutri. Vendar je upati, da se velesile tem izpremembam ne bodo več dolgo upirale in jih bodo kmalu dovolile. Potem se podpiše začasni mir in začne pogajanja za sklep končnega miru med Turčijo in balkanskimi državami.

Napetost med Bolgarijo in Srbijo ter med Grško traja naprej. Prihajajo tudi vesti o tajni zvezi med Srbijo in Grško proti Bolgarski, toda danes še

ne moremo reči kaj je na teh govoricah resnica in kaj ne.

Boji med Grki in Bolgari.

Napetost med Grki in Bolgari radi razdelitve zavzetega ozemlja se je razvila tako daleč, da so se že začeli med njimi bojni spopadi. Boji se vrše med grškimi in bolgarskimi četami severovzhodno od Soluna. Bolgari pošiljajo dan za dnevom nove čete proti Grkom. Pretečeni teden sta se vršila dva velika spopada grških in bolgarskih čet. Pri Angisti blizu Seresa je trajal boj celo 2 dni in 2 noči (21. in 22. maja). Bolgari, ki so vedno dobivali pomoč in so se zelo hrabro borili, so Grke premagali in jih pogнали v beg. Na bojišču je ostalo baje 2000 mrtvih in ranjenih. Bolgari so zavzeli po kratkem boju tudi mesto Nigrito, ki leži med Seresom in Solunom. Na bolgarski strani se je borilo 60.000 mož. Bolgari prodirajo vedno dalje proti Solunu. Večji boji so se vršili tudi pri Rasolinosu in Sohosu. Povsod so bili Bolgari zmagovalci. Domnevá se, da imajo Bolgari namen, obkoliti s svojo armado Solun in tako prisiliti Grke, da ga odstopijo Bolgarom.

Grki so poslali svoje bojno brodovje pred mesti Kavala in Dedeagač ob obali Egejskega morja, da bi Bolgare prestrašili. Ko je dne 25. maja križarilo nekaj grških ladij pred pristaniščem Kavala, so Bolgari iz obrežnih topov začeli streljati na grške ladje, katere so pa takoj odplule, ne da bi odgovorile na ogenj. — Grški kralj Konstantin se nahaja v Solunu in bo sam prevzel poveljstvo nad grškimi četami.

Tajne zveze.

Bolgari so imeli v vojski s Turčijo velike izgube. Po zanesljivih poročilih je na Bolgarskem padel vsak četrti mož na bojnem polju ali mrtev ali pa ranjen. Desetletja bo bolgarski narod trpel te hude rane. In sedaj mu preti nevarnost, da mora zgrabit za orožje proti lastnim zaveznikom. Pred vojno so se namreč balkanski zavezniki že domenili, kje bo šla nova meja med posameznimi državami, če se posreči premagati Turčijo. Mesta: Bitolj, Veles, Ohrida, Florina, Solun in še nekatera druga mesta na desnem bregu Vardarja bi naj pripadla Bolgarom. Toda Srbi, oziroma Grki, so vsa ta mesta in pokrajine nižje od Vardarja si samovoljno med seboj razdelili ter sklenili nekako tajno zvezo ter se hočejo podpirati v morebitnem boju proti Bolgarom, ki vstrajajo pri prvotni pogodbi. Med tem pa, ko se Grki in Srbi vežejo proti Bolgarom, se je tudi Bolgarija ozrla okoli za pomočnike ter je baje sklenila tajno zvezo z Rumunijo in Avstrijo. Če je na teh vesteh kaj resnice, bo pokazala bodočnost.

Silistrija.

Kakor poročajo iz Bukarešta, je imel izvršilni odbor liberalne stranke sojo, v kateri je strankin načelnik Bratianu razvil vsebino peterburškega zapisa bolgarsko-rumunškega dogovora radi odstopa Silistrije, ki določa: 1. Silistrija z okolišem 3 km se odstopi Rumuniji; 2. Rumunija ima pravico, vzdrževati rumunske šole in cerkve v Macedoniji; 3. Rumunija ima pravico, utrditi svojo mejo proti Bolgariji, dočim Bolgarija tega ne sme; 4. Rumunija prizna odškodnino tistim silistrijskim prebivalcem, ki se hočejo izseliti. Odškodnino bo določala posebna komisija, obstoječa iz Bolgarov in Rumuncev. — Rumunski ministrski predsednik Majorescu je v zbornici razložil politiko Rumunije za časa balkanske vojske in je dokazal, da Rumunija ni mogla začeti vojske z Bolgarijo, ker bi bila Rusija v tem slučaju polegnila z Bolgarijo.

Hrvaški orožniki za Skader.

Ogrski domobranski minister je izdal okrožnico, da naj se javi do 150 orožnikov, ki so zmožni hrvaškega jezika in bi bili pripravljene, iti služiti v Skader. Ako se toliko orožnikov ne oglasi prostovoljno, bodo ostali s silo določeni.

Avstrijska patrolja prestopila črnogorsko mejo.

Iz Gorkovca v Krivošiji ob črnogorsko-avstrijski meji, kjer se nahajajo avstrijske vojaške barake, se je podala dne 15. maja patrolja na črnogorsko mejo, da jo obhodi (reknoscira). Patrolja je obstojala iz rezervnega poročnika Knolla, rezervnega kadeta Mainca in 6. mož trdnjavskega topničarskega polka št. 5. Patrolja je šla na goro Berčina (ki je znana našim vojakom iz l. 1878); severovzhodno od Gorkovca. Vsled hude megle in dežja je patrolja zgrešila pravo pot ter je prestopila črnogorsko mejo. Zašla je 2 km daleč v Črno goro. Pri Jardinovem dolu se prijela patrolja črnogorske čete. Patroljo so odvedli Črnogorci v bližnjo črnogorsko garnizijo. Po pojasnilu od strani Avstrijecev je črnogorsko ministrstvo določilo, da se avstrijska patrolja izpusti. Dne 16. t. m. se je četa zopet vrnila v Gorkovac.

Rezervisti na dopustu.

Kakor smo že zadnjič poročali, se je vojaška uprava v ožgled razpravam v državnem zboru vendar odločila, da bo odpuščenih 50.000 rezervistov. Le rezervisti, ki službujejo v Bosni, Hercegovini in Dalmaciji, za enkrat še ne bodo odpuščeni. Vendar pa je vojaško poveljstvo dovolilo, da sme pri četah v Bosni, Hercegovini in Dalmaciji menjavaje se dobiti po 8% vojakov 14dnevni dopust. — Dodatno se še poroča, da je vojni minister izjavil nekemu odposlanstvu kmečkih poslancev, da od omenjenih 50.000 odpuščenih rezervistov pripade 30.000 mož letniku 1909.

Nadalje je vojno ministrstvo tudi določilo, da se odpustijo rezervisti pri 15. in 16. koru, in sicer letniki 1910 in 1911.

Državni zbor.

Dne 20. maja se je začela v državni zbornici razprava o naši zunanji politiki. Ministrski predsednik grof Stürgkh je ta dan položil na zbornično mizo začasni proračun za drugo polovico letošnjega leta in podal ob tej priliki v daljšem govoru sliko o našem notranjem in zunanjem političnem položaju. Toda povedal ni ničesar posebno zanimivega. Vse, kar je povedal, je javnost vedela že prej. Zato bode pač stvar poslancev, da dodajo, kar je Stürgkhovemu govoru manjkalo. Oglasilo se je več kot 30 govornikov k besedi. Zato je trajala razprava že cel minuli teden in bo nemara še cel tekoči teden.

Zanimivo je, da je prišel prvi po ministrskem predsedniku do besede slovenski štajerski poslanec dr. Korošec. Njegov govor prinašamo na drugem mestu dobesedno po brzopisnem (stenografičnem) zapisniku. Za njim je govoril načelnik nemške narodne zveze, poslanec dr. Groß, ki je prvi del svojega govora posvetil izvajanjem dr. Korošca ter jih hotel izpodbiti, kar pa ni šlo. Govornika Čehov sta bila dosedaj Stanek in dr. Kramar, za Hrvate pa je govoril dr. Čingrija. V imenu krščanskih socialcev je dr. Slegel hudo napadal nemško svobodomiseltvo zaradi izgovorov nemške fakinaže v Gradcu proti katoliškim dijakom.

O čem se bo po tej razpravi razpravljalo, to določi seja načelnikov, ki se skliče sredi tega tedna. Večinske stranke bi rade, naj pride v pretres davčni načrt, a Rusini se upirajo, češ, da morajo prej miniti v Galiciji deželnozborske volitve in se jim dati v novem deželnem zboru izboljšani volilni red.

V proračunskem odseku je podal finančni minister poročilo o dosedanjih izdatkih za vojaške odredbe. Na našo državno polovico odpade doslej okrog 167 milijonov. Kako se bo svota pokrila, še ni jasno. Dober vzgled nam je dala Nemčija, kjer bodo pokrili izredne vojaške izdatke z enkratnim vojnim prispevkom bogatejših slojev, ne izvzemši vladarskih hiš. Tudi pri nas bi bil ta način, ki bi bil lahko izvedljiv in socialno pravičen, dober.

Politični ogled.

— **Naš cesar.** Med avstrijsko in bavarsko vladarsko hišo vladajo že od nekdanj najprisrčnejše razmere. Obe vladarski rodbini — bavarska se imenuje rodbina Wittelsbah — občujeta zelo prijateljski med seboj. Da se to razmerje zopet potrdi, bo obiskal bavarski princ-vladar s svojo soprogo dne 3. junija na Dunaju našega cesarja.

— **Slovensko-Hrvaško.** Na Goriškem se vršijo priprave za bodoče deželnozborske volitve. Liberalna Županska zveza za sežansko glavarstvo je zbrala za svoja kandidata huda liberalca Muho iz Lokev in pa Nemca iz Nabrežine. Posebno Nemeč je znan kot svobodomislec. Tudi dva precej visoka uradnika se potegujeta za ti dve kandidaturi. V trgih pa kandidira tržaški advokat dr. Gregorin. Goriški liberalci so tako slabi, da niti nimajo med seboj sposobnega moža za kandidata in so si morali izposoditi liberalca iz Trsta. — Stranka prava, s katero so združene tudi slovenske politične organizacije, se je na Hrvaškem razcepila. Dr. Horvat, dr. Bošnjak in dr. Milobar so z mažaroni sklenili tajno pogodbo, da bodo v slučaju izvolitve v sabor podpirali mažaronsko vladu. V to svrhu so dobili tudi od vlade denarja za svoje tiskovno društvo ter se s silo polastili pravaškega glasila „Hrvatska“. Oni pravaši, ki se nočejo dati podkupiti, ostanejo zvesti dosedanjemu voditelju pravaške stranke, dr. Mile Starčeviću. Načrt, po katerem se je stranka razcepila, so naredili nekateri mažaronski politiki in uradniki. V spomenici, ki so jo izročili v Budimpešti, se glasi: Ogrska vlada naj da deželni vladi hrvaški na razpolago potrebno svoto denarja, ker se na Hrvaškem z denarjem lahko vse doseže. Žal, da je to resnica. Le malo jih je, ki ne pripognejo svojih kolen pred mažaronskim zlatim teletom. — Listi poročajo, da je ban Cuvaj naznanil ogrskemu ministrskemu predsedniku Lukaču svoj odstop, katerega pa ta še ni sprejel, ker se baje vlada še ni odločila, kdo bi bil Cuvajev naslednik.

— **Deželni zbor.** Pretekli teden so bili zastopniki vseh avstrijskih učiteljskih društev na Dunaju, kjer so pri ministrih prosili, da se naj dohodki novih davkov uporabijo tudi za zvišanje njihovih plač. Učiteljske zastopnike je sprejel tudi ministrski predsednik grof Stürgkh. Ko ga je štajerski učiteljski zastopnik prosil, naj dela na to, da se štajerski deželni zbor skliče edino v ta namepi in s tem dnevnim redom, da se odkažejo učiteljem višje plače, mu ministrski predsednik ni odgovoril. Pač pa je rekel, da bo storil vse, da začne štajerski deželni zbor v jeseni delovati. Ako pa se tudi njemu ne bi to posrečilo, potem bo treba misliti na nove volitve, ki naj ustvarijo drugo podlago za pogajanja. Iz tega sledi, da se bo na jesen z dež. zborom naredil še en poskus, mogoče zadnji ali pa še tudi ne zadnji.

— **Nizjeavstrijsko.** Nizjeavstrijska Kmečka zveza je imela v nedeljo, dne 18. maja, svoj občni zbor. Zveza šteje 68.000 članov ter se razteza po vseh 1600 nizjeavstrijskih kmečkih občinah, pa tudi po mestih in trgih ima dosti članov. Katoliško razumništvo podpira po svojih močeh delovanje te organizacije. V pretečenem letu je dala ta Kmečka zveza svojim članom 10.285 nasvetov v pravnih zadevah in na ta način zaobrnila mnogo pravič ter prihranila kmetom mnogo